

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Vojtěcha Šimíčka, JUDr. Zdeňka Kühna a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **K.D.**, zastoupen JUDr. Marií Cilínkovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Bolzanova 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 2. 2008, č. j. OAM-118/LE-BE03-BE07-2008, ve věci mezinárodní ochrany, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2009, č. j. 46 Az 118/2008 - 23,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 5. 2009, č. j. 46 Az 118/2008 - 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 18. 2. 2008, č. j. OAM-118/LE-BE03-BE07-2008 (dále jen „napadené rozhodnutí“), žalovaný shledal žádost žalobce o mezinárodní ochranu nepřípustnou podle ustanovení § 10a písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a podle ustanovení § 25 písm. i) téhož zákona řízení o udělení mezinárodní ochrany zastavil. Současně uvedl, že (případná) žaloba proti tomuto rozhodnutí nemá podle ustanovení § 32 odst. 3 zákona o azylu odkladný účinek. Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Praze žalobou; ten ji usnesením ze dne 1. 4. 2008, č. j. 46 Az 31/2008 - 18, odmítl a současně rozhodl o tom, že se žádost o přiznání odkladného účinku zamítá. Toto usnesení krajského soudu bylo ke kasační stížnosti žalobce zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze

dne 25. 11. 2008, č. j. 2 Azs 86/2008 – 69, a věc byla vrácena zpět krajskému soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud ve věci znovu rozhodl usnesením ze dne 18. 5. 2009, č. j. 46 Az 118/2008 - 23, kterým řízení o žalobě podle ustanovení § 33 písm. b) zákona o azylu zastavil. V odůvodnění tohoto usnesení uvedl, že po zrušení předchozího rozhodnutí Nejvyšším správním soudem ustanovil na žádost žalobce tlumočníka z jazyka arabského a toto usnesení doručoval žalobci. Při doručování bylo zjištěno, že pobyt žalobce není znám, neboť písemnost, která byla dne 8. 1. 2009 žalobci odeslána na adresu *Zařízení pro zajištění cizinců B.-J.*, se soudu vrátila s poznámkou pošty, že se adresát odstěhoval. Krajský soud následně zjistil v databázi žalovaného, že žalobce byl naposledy hlášen na této adrese, odkud dne 29. 7. 2008 odešel a jeho další pobyt nebyl z této evidence znám. Ze zprávy Služby cizinecké policie, Praha 3 ze dne 21. 1. 2009 zjistil, že žalobce má území ČR uděleno vízum pro strpění do 23. 2. 2009 a jeho poslední adresa pobytu byla *P. 2, P.Z. 2238/4, u pana M.* Krajský soud tedy zaslal písemnost žalobci na tuto adresu, přičemž ta se opět vrátila, a to s poznámkou pošty, že nebyla ve stanovené lhůtě vyzvednuta. Krajský soud tak konstatoval, že není možné zjistit místo pobytu žalobce, ustanovil mu opatrovníka a řízení podle ustanovení § 33 písm. b) zákona o azylu zastavil.

Usnesení krajského soudu napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností, v níž uplatnil důvody podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b), d) a e) soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Z obsahu kasační stížnosti i samotné povahy napadeného soudního rozhodnutí, je nicméně zřejmé, že stěžovatelem může být toliko tvrzen kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., který jako jediný dopadá právě na tvrzenou nezákonnost rozhodnutí o zastavení řízení. Jak však vyplývá z judikatury, pod tímto důvodem kasační stížnosti v podobě nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení se fakticky skrývají i další důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), c) a d) s. ř. s. Z povahy věci je vyloučen jen důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Právní subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. je věcí právního hodnocení věci Nejvyšším správním soudem a nezakládá proto nedostatek návrhu. K tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2002 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

Z kasační stížnosti, podané prostřednictvím ustanovené právní zástupkyně, se podává, že krajský soud doručoval usnesení o ustanovení tlumočníka jak právní zástupkyni stěžovatele, tak i samotnému stěžovateli na adresu *P.2, P. Z. 2238/4*. Vzhledem k tomu, že si stěžovatel písemnost nevyzvedl, usoudil krajský soud, že na uvedené adrese nebydlí a že je neznámého pobytu. Usnesení o ustanovení tlumočníka bylo právní zástupkyni stěžovatele doručeno dne 12. 1. 2009. Toto usnesení si stěžovatel v originále u právní zástupkyně dne 5. 2. 2009 převzal, seznámil se s ním a proti osobě tlumočníka neměl žádné námitky; proto právní zástupkyně ani vůči osobě tlumočníka žádné námitky nevznesla. Převzetí listiny dne 5. 2. 2009 u právní zástupkyně dokládá stěžovatel fotokopií usnesení s vyznačenou poznámkou o převzetí s uvedením data a podpisu stěžovatele.

Stěžovatel především namítá, že nebyly vyčerpány všechny dostupné možnosti ke zjištění místa jeho pobytu, pročež nebyla naplněna premisa jeho neznámého pobytu. Stěžovatel se ze *Zařízení pro zajištění cizinců B. – J.* přestěhoval na ubytovnu *P. 2, P. Z. 2238/4*, kde v současné době pobývá. Ze skutečnosti, že si na této adrese jednou nevyzvedl písemnost, nemůže krajský soud dovozovat, že se tam nezdržuje. Takové nedoručení mohlo mít charakter nahodilé události. Krajský soud se měl logicky obrátit na právní zástupkyni stěžovatele s dotazem stran místa jeho pobytu, pokud potřeboval, aby stěžovatel v řízení něco osobně vykonal [§ 45c odst. 3 občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.")].

Stěžovatel navíc shledává nesprávným postup krajského soudu, pokud přímo jemu doručoval usnesení o ustanovení tlumočníka, neboť v tomto usnesení se po stěžovateli nevyžaduje žádná součinnost a stěžovatel měl právního zástupce s procesní plnou mocí. V takovém případě se podle ustanovení § 45c odst. 1 o. s. ř., v tehdy platném znění, doručuje jen zástupci, nestanoví-li zákon jinak. Jinak stanoví odst. 3 citovaného ustanovení; jeho podmínky však nebyly naplněny. Stěžovateli tedy byla nesprávně doručována písemnost, ačkoliv pro přijímání písemností měl právního zástupce z řad advokátů. Krajský soud porušil ustanovení § 45c odst. 1 o. s. ř. (ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s.) a navíc ze svého nesprávného postupu dovodil nepříznivý následek pro stěžovatele, spočívající v nesprávném závěru, že jeho pobyt nebyl znám. Krajský soud tak porušil stěžovatelovo právo na spravedlivý proces. Zároveň se tím krajský soud dopustil závažné vady, která měla za následek nezákonné zastavení řízení o žalobě. Takovou vadu lze považovat za pochybení, které svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele podle ustanovení § 104a s. ř. s.

Stěžovatel se dále pozastavuje nad tím, že mu byl v řízení ustanoven opatrovník. Podle ustanovení § 35 odst. 7, věty první s. ř. s. může mít účastník v téže věci pouze jednoho zástupce. Při subsidiárním použití o. s. ř. je zástupcem účastníka nejen ustanovený advokát (§ 37 odst. 8 s. ř. s.), ale i ustanovený opatrovník (§ 29 odst. 3 o. s. ř.). To dovozuje z novelizovaného znění ustanovení § 31 o. s. ř. Z rubriky napadeného usnesení krajského soudu lze dovodit, že trvá zastoupení stěžovatele oběma zástupci, a to opatrovníkem i ustanoveným právním zástupcem. Zároveň je však možné, že právní zastoupení advokátkou skončilo pozdějším ustanovením opatrovníka, ačkoliv důvod ustanovení stále trvá. Ustanovená právní zástupkyně, v souladu se svou povinností, ještě po dobu 15 dnů ode dne skončení zastupování činí veškeré neodkladné úkony tak, aby klient neutrpěl na svých právech a oprávněných zájmech újmu; proto podává tuto kasační stížnost s návrhem na zrušení napadeného usnesení krajského soudu a zároveň žádá o osvobození stěžovatele od soudních poplatků a ustanovení právního zástupce stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti z řad advokátů.

Podáním, doručeným krajskému soudu dne 30. 6. 2009, doplnila právní zástupkyně do spisu kopii originálu a úředně ověřeného překladu příkazu k zatčení stěžovatele ze Syrské arabské republiky, jako důkaz o jeho pronásledování pro politickou aktivitu.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že popírá její oprávněnost. Vzhledem k tomu, že kasační stížnost směřuje proti procesnímu postupu krajského soudu, ponechává žalovaný posouzení věci plně na Nejvyšším správním soudu.

Vzhledem k tomu, že nyní projednávaná kasační stížnost je v dané věci již v pořadí druhou (podanou týmž stěžovatelem), zabýval se Nejvyšší správní soud nejprve její přípustností. Podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. je totiž kasační stížnost *nepřípustná proti rozhodnutí, jímž soud rozhodl znovu poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem; to neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu*. K interpretaci uvedeného ustanovení se vyslovil Ústavní soud v nálezu ze dne 8. 6. 2005, sp. zn. IV. ÚS 136/05, dostupném z http://nalus.usoud.cz, v němž uvedl, že smyslem a účelem citovaného ustanovení je *„to, aby se Nejvyšší správní soud nemusel znovu zabývat věcí, u které již jedenkrát svůj právní názor na výklad hmotného práva závazný pro nižší soud vyslovil, a to v situaci, kdy se nižší soud tímto právním názorem řídil.“* Směřuje-li tedy kasační stížnost proti rozhodnutí, jímž krajský soud rozhodl poté, kdy jeho rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším správním soudem, je kasační stížnost přípustná především stran právní otázky, kterou se Nejvyšší správní soud nezabýval, neboť toho vzhledem k důvodu zrušení rozhodnutí krajského soudu nebylo třeba či to dokonce ani nebylo možné. Dále je pak kasační stížnost přípustná, opírá-li se o námitku, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu stran právní otázky, kterou tento soud posuzoval (čítaje v to i relevantní skutkové okolnosti rozhodné pro posouzení právní otázky). Jiné, než shora uvedené, kasační důvody nemohou být meritorně projednány (viz též usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2008, č. j. 2 Afs 26/2008 – 119; všechna citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Zdejší soud dospěl k závěru, že právě projednávaná kasační stížnost je ve smyslu ustanovení § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. přípustná, neboť se netýká právní otázky, kterou se Nejvyšší správní soud v předchozím rozhodnutí věcně zabýval (nebyla předmětem kasační stížnosti) a přistoupil proto k jejímu meritornímu projednání.

Po shledání přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud musel zabývat tím, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a je tedy přijatelná ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. Vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu (mezinárodní ochrany) se zdejší soud podrobně věnoval v řadě svých rozhodnutí, například v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS, případně v usnesení ze dne 4. 5. 2006, č. j. 2 Azs 40/2006 - 57. V rozhodnutí posledně zmiňovaném dospěl k závěru, že *„případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. Zde je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci této kategorie přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení především procesního charakteru proto zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby způsobila přijatelnost následné kasační stížnosti“*. Právě taková zásadní pochybení byla zjištěna v daném případě v postupu krajského soudu; kasační stížnost je proto přijatelná.

Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 2, věta před středníkem s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 3, věta před středníkem s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání za podmínek vyplývajících z ustanovení § 109 odst. 1, věty první s. ř. s.

Kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu předloženého soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že poté, co se věc vrátila k dalšímu řízení zpět ke krajskému soudu, ustanovil krajský soud tlumočníka k provedení překladu listiny, a to usnesením ze dne 8. 1. 2009, č. j. 46 Az 118/2008 – 6. Toto usnesení nechal doručit tlumočníkovi, žalovanému, právní zástupkyni stěžovatele i samotnému stěžovateli na adresu *Zařízení pro zajištění cizinců B. – J.*. Písemnost zaslaná stěžovateli se dne 14. 1. 2009 soudu vrátila jako nedoručená s poznámkou pošty, že se adresát odstěhoval. Krajský soud se následně obrátil s žádostí stran pobytu stěžovatele na Policii ČR, Ředitelství služby cizinecké policie. Dotázaný orgán přípisem ze dne 21. 1. 2009 sdělil, že stěžovatel má uděleno vízum za účelem strpění, platné do 23. 2. 2009 a že poslední adresu pobytu má evidovanou na adrese *P. 2, P. Z. 2238/4, u pana M.* Krajský soud tedy na uvedenou adresu stěžovateli doručoval usnesení o ustanovení tlumočníka. Písemnost se jako nedoručená vrátila dne 24. 2. 2009. Usnesením ze dne 4. 3. 2009, č. j. 46 Az 118/2008 – 18, ustanovil krajský soud stěžovateli podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. opatrovníkem *pro řízení o kasační stížnosti* Z. V., zaměstnankyni Krajského soudu v Praze. Dále se krajský soud opětovně obrátil na Policii ČR s dotazem stran pobytu stěžovatele. Dotázaný orgán přípisem ze dne 9. 3. 2009 sdělil stejné skutečnosti, jako v případě předchozí žádosti. Jako další krok krajský soud řízení usnesením ze dne 18. 5. 2009, č. j. 46 Az 118/2008 – 23, zastavil. Dne 2. 6. 2009 byla podána kasační stížnost stěžovatele. Usnesením ze dne 24. 2. 2010, č. j. 46 Az 118/2008 – 39, zprostil krajský soud ustanovenou opatrovnici její funkce s odůvodněním, že právní zástupkyně stěžovatele sdělila soudu adresu, na které stěžovatel pobývá, a proto odpadl důvod pro výkon funkce opatrovníka.

V rámci přezkumu skutkových zjištění krajského soudu stran posouzení, zda byly naplněny podmínky pro zastavení řízení z důvodu nemožnosti zjištění místa pobytu stěžovatele podle ustanovení § 33 písm. b) zákona o azylu, je Nejvyšší správní soud nucen konstatovat, že v postupu krajského soudu shledává podstatná pochybení. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2005, č. j. 7 Azs 271/2004 – 58, publikovaného pod č. 707/2005 Sb. NSS, se podává, že *„[n]emožnost zjistit místo pobytu žadatele o udělení azylu (§ 33 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu) je dána jen tam, kde krajský soud vyvíjel požadované úsilí ke zjištění místa pobytu žadatele a přes toto úsilí a případně další pátrání v příslušných evidencích pobyt žadatele nebyl zjištěn a zůstal zcela neznámý.“* Stěžovateli lze přisvědčit, že krajský soud skutečně nevyvinul požadované úsilí ke zjištění místa jeho pobytu. Krajský soud si sice od dotázaného policejního oránu zjistil, že je stěžovatel hlášen na adrese *P. 2, P. Z. 2238/4, u pana M.*, a na tuto adresu se mu pokusil doručil písemnost; již po jednom neúspěšném doručení však učinil závěr, že je stěžovatel neznámého pobytu, ustanovil mu opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. a následně řízení zastavil. Před zastavením řízení si sice vyžádal ještě jednu informaci o místě pobytu stěžovatele od policejního orgánu, ze které vyplynulo, že je stěžovatel stále hlášen na zmiňované adrese, dále s ní však již nepracoval a nepokusil se stěžovatele na ní opětovně kontaktovat.

Vycházel-li tedy krajský soud za této situace z předpokladu, že stěžovatel je neznámého pobytu, jednalo se o závěr nepodložený a předčasný, zejména proto, že nebyl učiněn žádný pokus o zjištění místa pobytu stěžovatele; krajský soud tak ustal na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. Lze zcela souhlasit s názorem, že soud mohl a měl kontaktovat právní zástupkyni stěžovatele s dotazem, zda má informace o místě jeho pobytu a zda je s ním v kontaktu. Krajský soud se rovněž mohl a měl obrátit na příslušné policejní orgány se žádostí o prověření posledně uváděného místa pobytu stěžovatele přímo na místě, tedy na adrese *P. 2, P. Z. 2238/4*. Nelze usuzovat na nemožnost zjištění místa pobytu osoby, pokud se jí na zjištěnou adresu nepodaří jedenkrát doručit písemnost. Je nutno vzít v úvahu, že stěžovatelova nepřítomnost na uvedené adrese skutečně mohla být dočasná, jak se podává z kasační stížnosti. Tuto skutečnost si však krajský soud nikterak neověřil a nemohl mít tak postaveno na jisto, že je stěžovatel neznámého pobytu. V daném případě tedy nelze než učinit dílčí závěr, že krajský soud nevyčerpal veškeré dostupné možnosti ke zjištění místa pobytu stěžovatele a o zastavení řízení rozhodoval, aniž měl postaveno na jisto, že místo jeho pobytu nebylo možno v rozhodné době zjistit. Jeho rozhodnutí je tudíž založeno na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. Z judikatury Nejvyššího správního soudu se podává, že takové procesní pochybení soudu postačuje pro zrušení jeho rozhodnutí. K tomu srov. např. rozsudek ze dne 15. 7. 2004, č. j. 3 Azs 58/2004 – 57, publikovaný pod č. 343/2004 Sb. NSS, rozsudek ze dne 26. 5. 2005, č. j. 7 Azs 271/2004 – 58, publikovaný pod č. 707/2005 Sb. NSS, a rozsudek ze dne 16. 3. 2004, č. j. 2 Azs 41/2003 – 42, publikovaný pod č. 729/2005 Sb. NSS.

Stěžovatel dále namítal, že krajský soud postupoval nesprávně při doručování usnesení o ustanovení tlumočníka tím, že doručoval usnesení přímo stěžovateli a z neúspěšného doručení vyvodil pro stěžovatele nepříznivé následky v podobě zastavení řízení. Nejvyšší správní soud konstatuje, že s ohledem na již výše uvedené není podstatné, zda krajský soud doručoval stěžovateli písemnost po právu či nikoliv, nýbrž to, že z jediného nedoručení na posledně zjištěnou adresu učinil předčasný závěr o nemožnosti zjištění místa jeho pobytu. O nesprávnosti postupu krajského soudu v tomto smyslu bylo již pojednáno výše.

Stěžovatel rovněž polemizoval s postupem krajského soudu, který mu ustanovil opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. (ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s.), přestože měl k ochraně svých zájmů již ustanovenou právní zástupkyni (advokátku), a to s poukazem na ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s., podle kterého může mít účastník v téže věci pouze jednoho zástupce. S ohledem na výše konstatovaná pochybení krajského soudu při zjišťování místa pobytu stěžovatele skutečně nebyly dány podmínky pro ustanovení opatrovníka; k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2008, č. j. 5 Azs 41/2008 – 87, z něhož se podává, že *„[p]okud má být účastníku řízení o kasační stížnosti ustanoven opatrovník podle § 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. a v dalším řízení doručováno pouze tomuto opatrovníkovi, musí být skutečně postaveno najisto, že pobyt dotčeného účastníka je neznámý.“* V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2850/99, publikovaném pod č. 10/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, se k tomu uvádí, že *„je-li účastníku řízení ustaven opatrovník, ač k tomu nebyly splněny podmínky formulované v ustanovení § 29 odst. 2 o. s. ř.* (nyní § 29 odst. 3 o. s. ř. – pozn. NSS), *a uvedené mělo za následek, že soud nejednal s účastníkem nebo s*

jiným jeho zástupcem (např. s jeho zákonným zástupcem nebo s kolizním opatrovníkem), jde o případ, kdy účastníku byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem." O takový případ v nyní posuzované věci nešlo, neboť předmětným pochybením krajského soudu nebyla stěžovateli odňata možnost jednat před soudem; krajský soud totiž i nadále jednal se stěžovatelem prostřednictvím ustanovené právní zástupkyně, která náležitě dbala ochrany stěžovatelových práv a oprávněných zájmů.

Pokud jde o samotnou duplicitu zastoupení stěžovatele, měl-li krajský soud za to, že byly splněny podmínky pro ustanovení opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. (bez ohledu na správnost jeho závěrů), pak mu v jeho ustanovení nikterak nepřekážela skutečnost předchozího ustanovení právní zástupkyně. Touto otázkou se již zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2850/99, publikovaném pod č. 10/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, přičemž konstatoval, že *„[s]kutečnost, že účastník řízení, jehož pobyt není znám, si dříve zvolil zástupce s plnou mocí pro celé řízení, obecně nebrání soudu v ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 2 o. s. ř.* (nyní § 29 odst. 3 o. s. ř. – pozn. NSS), *je-li to nezbytné k zajištění účinné ochrany práv a povinností nepřítomného účastníka. Ustanovením opatrovníka zastoupení opatrovance na základě procesní plné moci nezaniká a soud je povinen s takovým zástupcem účastníka nadále jednat a doručovat mu soudní písemnosti (§ 49 odst. 1 o. s. ř.).*" Vzhledem k tomu, že podle ustanovení § 31 odst. 1 o. s. ř. má ustanovený zástupce stejné postavení jako zástupce na základě procesní plné moci, dopadá právní názor Nejvyššího soudu plně i na nyní posuzovanou věc, kdy je namítána kolize ustanovené právní zástupkyně a opatrovníka. Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že obě zastoupení trvala, přičemž pozdější ustanovení opatrovníka nemělo vliv na trvání předchozího ustanovení právní zástupkyně. Zastoupení stěžovatele ustanovenou právní zástupkyní tedy i nadále trvá, a proto není na místě zabývat se stěžovatelovým návrhem na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení nového právního zástupce. Na druhou stranu zastoupení stěžovatele opatrovníkem již nadále netrvá, neboť krajský soud ho zprostil jeho funkce usnesením ze dne 24. 2. 2010, č. j. 46 Az 118/2008 – 39.

Namítá-li stěžovatel v této souvislosti rozpor s ustanovením § 35 odst. 7 s. ř. s., dle kterého *v téže věci může mít účastník jen jednoho zástupce*, nelze s ním souhlasit. Jakkoli by se podle prostého jazykového výkladu tohoto ustanovení mohlo zdát, že účastník řízení vedeném dle s. ř. s. skutečně nemůže být zastoupen současně ustanovenou právní zástupkyní a ustanoveným opatrovníkem, neboť obě tyto formy spadají pod obecný pojem *zástupce*, ve skutečnosti tomu tak není. Citované ustanovení je nutno vyložit též cestou výkladu smyslu a účelu této normy. Především nelze přehlédnout, že v analogickém ustanovení procesního předpisu pro řízení před civilními soudy je v § 24 odst. 1, *in fine* o. s. ř. stanoveno, že *v téže věci může mít účastník současně jen jednoho zvoleného zástupce*. Z této právní úpravy je zřejmé, že zákonodárce měl (nepochybně z důvodu zajištění plynulosti soudního řízení a vyloučení možných střetů zástupců při hájení práv účastníků), zájem na tom, aby v občanském soudním řízení za účastníka v jedné věci jednal pouze jeden zástupce na základě plné moci. Ostatních zástupců, tj. zákonných a ustanovených na základě rozhodnutí soudu, se toto omezení netýká. Z povahy věci je nutno mít za to, že v případě soudního řízení správního zamýšlel zákonodárce zakotvit analogickou právní úpravu; pro odlišný postup nelze nalézt žádné racionální důvody. Ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. je tedy třeba vykládat tak, že účastník řízení před správními soudy může mít v téže

věci vždy jen jednoho zástupce na základě plné moci. Jiný výklad by vedl k absurdním a nelogickým následkům. Nejvyšší správní soud tedy konstatuje, že ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. na nyní posuzovaný případ souběhu zastupování ustanovenou právní zástupkyní a ustanoveným opatrovníkem nedopadá. Tyto dvě formy zastupování téhož účastníka nejsou navzájem pro téže řízení vyloučeny.

Nejvyšší správní soud konečně považuje za vhodné uvést, že nepovažuje za vhodný ani samotný fakt, že krajský soud ustanovil opatrovníkem stěžovatele zaměstnankyni soudu, která neměla a ani nemohla mít s věcí nic společného. Z nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 559/2000, publikovaném pod č. 111/2002 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, se podává, že *„[n]epřítomnému účastníkovi soudního řízení musí být zajištěna ochrana jeho zájmů i základních práv. Funkce opatrovníka nebyla zákonem stanovena, aby usnadňovala činnost soudu tím, že má kam odesílat písemnosti. Byla vytvořena proto, aby do důsledku hájila zájmy nepřítomného, což představuje mj. studium spisu, podávání vyjádření a vedení celého sporu za nepřítomného tak, jak by takovou povinnost byl nucen plnit smluvní zástupce. (...) Opatrovníka je pak třeba hledat především v okruhu osob blízkých osobě zastupovaného, resp. těch, jež jsou schopny skutečně reprezentovat zájmy účastníka.“* Ustanovení zaměstnankyně soudu opatrovníkem stěžovatele se může jevit sporným i proto, že soud by *„měl o to pečlivěji vážit, zda ustanovení opatrovníka účastníku řízení, jehož pobyt není znám, je vhodným opatřením, jestliže práva a povinnosti, jež má opatrovník za nepřítomného účastníka plnit, dosud řádně plnil účastníkem zvolený zástupce.“* (již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu, publikovaný pod č. 10/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu). Krajský soud tak postupoval nadmíru formalisticky, neboť jednak neuvážil, zda je vůbec ustanovení opatrovníka nutné (když veškeré úkony řádně plnila ustanovená právní zástupkyně), jednak ustanovil opatrovníkem zaměstnankyni soudu, která zjevně nebyla plně kompetentní řádně reprezentovat skutečné zájmy stěžovatele. I přes tyto výhrady však nelze posledně zmiňovaný procesní postup označit za nezákonný. Pokud krajský soud dospěl k závěru, že jsou dány podmínky pro ustanovení opatrovníka podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s., byl k jeho ustanovení oprávněn a jednal tedy formálně po právu.

Z důvodů výše uvedených Nejvyšší správní soud naznal, že je naplněn kasační důvod ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., a proto mu nezbylo, než napadené usnesení krajského soudu v celém rozsahu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1, věta první před středníkem s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí ve věci (§ 110 odst. 2, věta první s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. června 2010

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu